

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Víctor Masriera Vila (1875 – 1938)

**Pedagog de l'Art
Mestre en la didàctica del Dibuix**

(Anàlisi de la seva metodologia)

Esteve Prat Paz

ADVERTIMENT. La consulta d'aquesta tesi queda condicionada a l'acceptació de les següents condicions d'ús: La difusió d'aquesta tesi per mitjà del servei TDX (www.tdx.cat) i a través del Dipòsit Digital de la UB (diposit.ub.edu) ha estat autoritzada pels titulars dels drets de propietat intel·lectual únicament per a usos privats emmarcats en activitats d'investigació i docència. No s'autoritza la seva reproducció amb finalitats de lucre ni la seva difusió i posada a disposició des d'un lloc aliè al servei TDX ni al Dipòsit Digital de la UB. No s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a TDX o al Dipòsit Digital de la UB (framing). Aquesta reserva de drets afecta tant al resum de presentació de la tesi com als seus continguts. En la utilització o cita de parts de la tesi és obligat indicar el nom de la persona autora.

ADVERTENCIA. La consulta de esta tesis queda condicionada a la aceptación de las siguientes condiciones de uso: La difusión de esta tesis por medio del servicio TDR (www.tdx.cat) y a través del Repositorio Digital de la UB (diposit.ub.edu) ha sido autorizada por los titulares de los derechos de propiedad intelectual únicamente para usos privados enmarcados en actividades de investigación y docencia. No se autoriza su reproducción con finalidades de lucro ni su difusión y puesta a disposición desde un sitio ajeno al servicio TDR o al Repositorio Digital de la UB. No se autoriza la presentación de su contenido en una ventana o marco ajeno a TDR o al Repositorio Digital de la UB (framing). Esta reserva de derechos afecta tanto al resumen de presentación de la tesis como a sus contenidos. En la utilización o cita de partes de la tesis es obligado indicar el nombre de la persona autora.

WARNING. On having consulted this thesis you're accepting the following use conditions: Spreading this thesis by the TDX (www.tdx.cat) service and by the UB Digital Repository (diposit.ub.edu) has been authorized by the titular of the intellectual property rights only for private uses placed in investigation and teaching activities. Reproduction with lucrative aims is not authorized nor its spreading and availability from a site foreign to the TDX service or to the UB Digital Repository. Introducing its content in a window or frame foreign to the TDX service or to the UB Digital Repository is not authorized (framing). Those rights affect to the presentation summary of the thesis as well as to its contents. In the using or citation of parts of the thesis it's obliged to indicate the name of the author.

INTRODUCCIÓ

El treball que tot seguit es presenta, parteix de la base de fer un estudi el més ampli i profund possible sobre la persona i obra de Víctor Masriera i Vila, intentant ampliar les investigacions precedents fetes al respecte, amb l' objectiu de poder conèixer i valorar amb la més justa mesura possible la seva figura i obra. Conèixer i valorar la innovació o no, que van suposar els seus mètodes de dibuix en relació amb la societat de la seva època, l' importància que van poder tenir en el context en que es va moure, i constatar si posteriorment encara avui en dia tenen vigència en la totalitat o parcialitat en quan a metodologia i didàctica, així com també la del seu discurs, ja en la totalitat o parcialment, dins la societat actual.

A tal efecte, s' intentarà recollir tota la informació possible coneguda per qui subscriu, sobre l' esmentat personatge, a fi de poder confeccionar una biografia el més amplia possible, partint de la documentació que es pugui trobar, ja sigui oral (records, vivències), escrita (documental, cartes personals autògrafes o mecanografiades, discursos, conferències, notes de premsa, articles...), o gràfica (fotografies personals, dibuixos per incloure en els seus manuals, obra pròpia, arxius personals que podia guardar com a base de dades...), més la recopilació que es portarà a terme de pràcticament tota la seva obra pedagògica (manuals, opuscles, fulletons, etc), ordenant-ho tot de manera cronològica i lligant-ho amb els fets històrics, socials, artístics, pedagògics que es produïren al llarg de la seva vida, per poder veure si s' establí relació i interrelació o influència entre les seves actuacions i els fets que ocorrien, quina va poder ser, i en tot cas la importància que pogueren tenir en el seu moment i la seva transcendència fins l' actualitat.

Es parteix del supòsit de que la seva vida i obra va poder ser i potser continua sent d' interès pel col·lectiu de Professors de Dibuix, ja que és en aquest camp on es suposa que va fer una aportació important. No conèixer la història de la pedagogia del Dibuix, del Professor de Dibuix, de la seva pedagogia en particular, és com pretendre dibuixar i no conèixer el que abans ja han dibuixat altres. No conèixer la història pot portar-nos al fet de tornar-la a repetir. La consciència històrica de la humanitat és tardana. D' aquí la necessitat de coneixement del ja fet i de la seva reflexió, en aquest cas, l' obra i tasca de Víctor Masriera, necessària per a poder construir la nostra identitat docent actual i futura.

1- MARC TEÒRIC DE LA INVESTIGACIÓ

Potser aquest temps de crisi generalitzada del sistema de vida actual, traduït molt especialment del camp educatiu, amb crisi de valors, amb manca d' horitzons clars i de propostes sòlides per a portar a terme a llarg termini, repercuteix en la curiositat de retrocedir en el temps i veure que es va fer, no pas en termes d' igualtat sinó de similitud. Mirar cap el passat, per veure quins plantejaments pedagògics, a vegades arriscats o agosarats, es van fer, com es van portar a terme, quins resultats van donar; pot donar una perspectiva històrica de l' educació en general i del Dibuix i l' art en particular , que pot comportar entendre el present i mirar d' afrontar el futur.

La investigació que es portarà a terme, pretén analitzar, comparar, i si s'escou, demostrar, com va influir la elaboració del seu mètode pedagògic, suposadament nou, en l'ensenyament del Dibuix a Catalunya, Espanya, i si ho va fer també en part, en la resta del món; si aquest mètode avui en dia té encara certa vigència i si n'ha perdurat quelcom.

Prèviament s'intentarà observar el context general que ell va viure, subdividint-lo en tres apartats, l'històric, polític i social; l'artístic, i el pedagògic, i veure com varen poder influir-hi.

A part dels contextos mencionats que acompanyaran el desenvolupament de la seva vida i obra, furgarem en els seus antecedents familiars per poder veure també si aquests l'influïren i com.

S'analitzarà posteriorment tota la seva obra pedagògica, la seva metodologia i didàctica, els seus discursos, conferències, articles, la seva documentació gràfica...

Finalment i pressuposant que el seu mètode var ser innovador, veure quines noves idees i avenços significatius va aportar en l'ensenyament del dibuix de l'època, quin canvi va produir en la pedagogia del moment i en tot cas, com.

S'arribarà finalment a unes conclusions que ens determinaran la importància, la vàlua del personatge i la seva obra.

No en va, des del naixement de Víctor Masriera, l'últim quart del segle XIX fins la seva mort, quasi a la segona meitat del segle XX, va transcórrer un període de temps en el qual es produí un vertiginós encadenament de fets, històrics, socials, artístics, religiosos, educatius i pedagògics...en els quals ell de manera directa o indirecta hi participà.

La necessitat de veure doncs cap a on ha d'anar l'ensenyament del Dibuix dins la societat actual, és causa doncs de remirar el passat i, en aquest estudi en concret, enfocat a la vida i obra de Víctor Masriera i el seu temps.

És una tesi que s'emmarca dins del context de Pedagogia Artística pretenent ser una aportació en l'apartat de recerca i estudis de metodologia de l'ensenyament del dibuix i una aportació didàctica a com s'ha tractat la seva ensenyança al llarg de la història.

2- METODOLOGIA DE LA INVESTIGACIÓ

La recerca per a la confecció d'aquesta tesi de caràcter analític sobre la seva metodologia i didàctica, i també història, sobre un personatge important dins l'ensenyament del Dibuix i l'art, la seva tasca i obra, i el seu llegat; comportarà tres parts ben diferenciades.

a) La primera ha de consistir en una fase de documentació, de busca i recollida de dades com si d'un treball de camp es tractés, a través de diferents fonts d'

informació, per a poder bastir una investigació el més amplia i fidedigne possible del personatge, a través de la qual poder situar-nos en el context històric, polític, social, cultural, artístic i pedagògic en que va viure i es va moure i va desenvolupar la seva tasca pedagògica.

b) La segona part ha de consistir també en la documentació però en aquest cas, de la seva obra, en la busca de material didàctic i de pensament, obra de l' autor, bàsicament a nivell de publicacions i llibres o manuals de dibuix, conferències, etc., per tal de poder-los analitzar dins del context en que es van produir, ja que reflecteixen tota la teoria de l' educació de l' època. La seva localització limitada, conservació, i accés, així com el seu posterior estudi, serà una de les feines d' aquest apartat.

c) Bàsicament amb les dues línies de treball esmentades, es podrà obtenir un retrat aproximat del personatge i la seva obra, per poder passar a la tercera part, l' anàlisi de la seva metodologia i didàctica a través dels seus manuals, articles, publicacions, conferències, per poder valorar i treure finalment conclusions sobre la seva vàlua, la seva aportació al món de l' art i l' ensenyament del Dibuix.

Per a la confecció del primer apartat, l' a), s' haurà de buscar en diferents fonts, algunes orals, basades en records personals i presents encara que llunyans, de pocs coneguts encara vius.

Altres, en documents que s' hauran pogut recollir sobre la seva vida i obra.

Ja hi havia hagut altres intents, d' esbrinar una mica sobre la seva vida en la part històrica, poc sobre la seva obra, malgrat això els resultats sempre havien estat minsos.

La dificultat en trobar documentació sobre aquest personatge ja ve de lluny, el fet ja és constatat en altres treballs d' investigació¹.

Per a la confecció del segon apartat, el b), després de la busca de material didàctic dels manuals de Víctor Masriera a les biblioteques públiques de Barcelona, i en les llibreries del vell, es procedirà a:

I - Estudiar cronològicament els exemplars trobats.

II - Elaborar fitxes dels llibres o manuals, destacant les característiques formals, els continguts conceptuals, i els conceptes teòrics dels mateixos així com els recursos visuals.

III - Comparar l' evolució dels primers als últims manuals per ell publicats, amb o sense la introducció de nous elements pedagògics sorgits en el transcurs del temps.

IV - Cercar el contingut conceptual desenvolupat en la seva obra pedagògica.

V - Valorar críticament els manuals.

VI - Reflexionar i concloure.

¹ SERRACLARA, PLA; Maria Teresa. *Los Masriera una saga de Artistas* (Tesi Doctoral) Facultat de Geografia i Història, UB. Departament d' Història de l' Art. Barcelona, 1999: *...nos ha sido imposible contactar con descendientes directos de Víctor Masriera Vila. Tras arduas i meticulosas investigaciones..., por ello y por carecer de un amplio conocimiento de sus obras plásticas....*

Per la elaboració de les Fitxes dels llibres de Víctor Masriera, s' han tingut present diferents premisses:

- 1- Identificació del llibre:
Títol, autor/s, any d' edició, ciutat, editorial, idioma, tipus de material, nivell educatiu a qui s' adreça, emplaçament actual de l' exemplar.
- 2- Descripció del llibre:
 - 2.1- Característiques formals.
Format, número de pàgines, imatge de la coberta.
 - 2.2- Característiques del contingut:
Índex, número d' unitats didàctiques, distribució en blocs o apartats temàtics, capítols...
 - 2.3- Recursos visuals:
Número d' il·lustracions, tipus d' il·lustracions, fotografies.

Per la confecció de l' apartat c, es desglossarà la seva obra en apartats temàtics per poder veure i alhora comparar que deia en cada un d' ells no sols en els diferents manuals publicats al llarg de la seva vida, per això es farà de manera cronològica; sinó també en diferents fòrums, articles, conferències, etc., per veure l' evolució de pensament i fer la valoració corresponent.

Aquestes premisses ens ajudaran a seguir el fil de tot el treball.

Pensem doncs que potser ja va sent hora de revaloritzar en la mesura justa i possible la importància que deuria tenir tan per Barcelona, Espanya, Europa i Llatinoamèrica no sols la nissaga d' artistes Masriera, com a focus d' influència social i de difusió de novetats industrials, artístiques; sinó de la pròpia importància de Víctor Masriera Vila dins del període comprés entre 1875 i 1938, període en que va viure.

Això és el que s' intentarà en aquest treball.

